

שמעתא אליבא דהלכתא

גליון שצ"ד | פרשת בלק (כהו"ל חקת) | תשע"ט | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב'

פניני הלכה

הכותב ס"ת בשותפות האם מקיים מצות כתיבת ס"ת

א - איתא בסנהדרין (כ"א): אמר רבא אע"פ שהניחו לו אבותיו לאדם ס"ת מצוה לכתוב משלו שנאמר (דברים ל"א י"ט) ועתה כתבו לכם את השירה. וכתב הרמב"ם (הל' ס"ת פ"ה ה"א) - מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ס"ת לעצמו שגא' ועתה כתבו לכם את השירה הזאת כלומר כתבו את התורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות, ואע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו, ואם כתבו בידו הרי הוא כאלו קיבלו מסיני, ואם אינו יודע לכתוב אחרים כותבין לו, וכל המגיה בס"ת אפילו אות אחת הרי זה כאלו כתב כולו.

והובא דלינא **בטור ובשו"ע** (יו"ד סי' ר"ע ס"א).
ב - וכתב הרא"ש (הל' קטנות הל' ס"ת סי' א') וזהו בדורות הראשונים שהיו כותבים ס"ת ולומדים בו, אבל האידנא שכותבין ס"ת ומניחין אותו בבתי כנסיות לקרות בו ברבים, מצות עשה על כל איש מישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמ' ופירושיהן ולהגות בהן הוא ובניו, כי מצות כתיבת ס"ת היא ללמוד בה כדכתיב ולמדה את בני ישראל שימה בפיכם, וע"י הגמ' והפ"י ידע פ"י המצות והדינים על בוריים, לכן הם הספרים שאדם מצוה לכתבם וגם לא למכרן אם לא ללמוד תורה ולישא אשה.

והובאו דבריו דלינא **בטור ובשו"ע** (יו"ד סי' ר"ע ס"ב). וכתב הב"י (ס"ט) - ויש לתמוה האידן כי הרא"ש לפטור לאדם ממצות כתיבת ספר תורה ולהחליפה בחומשים ומשניות וגמרות ופירושיהן, שהרי לא תלה טעם החילוק בין הדורות הראשונים לדורות הללו אלא שבדורות הללו אין לומדין בהן אלא מניחין אותן בבית הכנסת לקרות בהם ברבים, וא"כ הוה ליה לומר שגם עכשיו חייבים לכתוב ס"ת וילמדו בהם כשם שהיו לומדים בדורות הראשונים לא לפטור ממצות כתיבת ס"ת. לכך נ"ל שלא בא אלא לחדש לנו חיוב כתיבת חומשים ומשניות וגמרות ופירושיהם ואיסור מכירתן שגם זה בכלל מצות כתיבת ס"ת, וזוהו יותר מצוה מלכתוב ס"ת ולהניחו בבית הכנסת לקרות בהם, אבל לכתוב ס"ת לקרות בו הוא ובניו פשיטא דגם האידנא זהו עיקר קיום מצות עשה שהרי הוא נוהג בו כמו שהיו נוהגים בדורות הראשונים.

אולם **הפרישה** (סי"ק ח' ודרשה סי"ק ד') פירש דכוונת הרא"ש דהמצות עשה דכתיבת ס"ת האידנא נאמרה דוקא באלו ולא בס"ת, דדוקא בימיהם שהיו לומדים תורה שבע"פ שלא מן הכתב היו צריכים ללמוד מסי"ת המתוויגת כהלכתה ומדוייקת בחסרות ויתירות ופסקי טעמים כי כולם רמזים הם לזכור על ידם תורה שבע"פ, אבל בזמננו שהותר לכתוב לכתוב ספרים משום עת לעשות למה לנו לזלזל בכבוד ס"ת בחינם ללמוד מתוכו שלא לצורך. ע"ש.

אך ועיין בס"ד (שם סי' ד') שכתב דאע"פ שמשמעות הלשון של הרא"ש יותר כדברי הפרישה, מ"מ נכונים דברי הב"י, דהאיך נבטל מצות עשה של ועתה כתבו לכם בחילוף הדורות. ואף **הש"ך** (סי"ק ב') דכתב דנראה עיקר כפי הפרישה, ודלא כהב"י והב"ח, סיים דבריו "ומיהו גם העט"ז ומעדני יו"ט יש ה"ל ס"ת נמשכו לדברי הב"י".

ג - ויל"ע א"א הכותב ס"ת בשותפות מקיים מצות עשה דכתיבת ס"ת. והנה מצינו **בתורת חיים** (לגרא"ח שור צ"ל - סנהדרין כ"א): נראה דיחיד הכותב ס"ת לעצמו ונותנה לבית הכנסת לקראת בה הציבור ומקדישה לאו שפיר קעביד, דכיון שהקדישה הרי היא של הקדש ולא לו היא ושוב אינו יוצא בה ידי חובתו, דלכס כתיב שלכם בעינן כדאשכחן בארבע מינים וכו'. [והארכנו בה

שמעתא אליבא דהלכתא

האם מותר לשמוע שירים בבין המצרים לצורך פעילות גופנית

א. שירה בזמן הזה. ב. שירה בפה בלא משתה. ג. שירות ותשבחות. ד. לצורך מצוה. ה. אינו מכוון להתענג. ו. להתעורר ע"י מנגינה. ז. המנהג בזמננו. ח. מוזיקה וקאלית. ט. בבין המצרים.

א. שירה בזמן הזה

תנן **בסוטה** (מ"ח) משבטלה סנהדרין בטל שיר בבית המשתאות שגא' בשיר לא ישתו יין. ו**בגיטין** (י) איתא שלחו ליה למר עוקבא, זמרא מני"ל שאסור, שרטט להו (הושע פייט) אל תשמח ישראל אל גיל בעמים, ולישלח להו מהכא (ישעיהו פכ"ד) בשיר לא ישתו יין וגו', אי מההוא הו"א הי"מ זמרא דמנא, אבל דפומא שרי, קמ"ל. ו**פרש"י** זמרא - לשורר בבית המשתאות. וכן הוא **בתוס' ר"ד** (ס"ט). מבואר דדוקא שירה בבית המשתה אסורה בזה"ז.

אלא דעי' **בחגיגה** (טו): לענין אחר דטינא היתה בלבו משום זמר יווני שלא פסק מפומיה. ו**פרש"י** היה לו להניח בשביל חורבן הבית דכתיב בשיר לא ישתו יין, ע"כ. ומשמע דס"ל לרש"י דאפי' שירה בפה לא חווד שלא בבית המשתה אסורה. ולכא"ו זהו כוונת **הרע"א בגליון** שם דציין לדברי רש"י בגיטין. וכן הקשה **האג"מ** (ח"ב סי' נ). ואפשר דרש"י דקדק היה לו להניח דדוקא לו שהיה גברא רבא היה צריך להחמיר על עצמו.

ועיני' **בתוס'** (גיטין שם ד"ה זמרא) שהביאו את פירוש רש"י שם וכת' שכן משמע בשי"ח ה"ל דדוקא בבית המשתאות אסור, והוסיפו דמ"מ ראוי להחמיר בכיוצא דההוא בירושלמי (מגילה פ"ג ה"ב) דריש גלותא הוה קאים ודמיך בזמרא (בשכבו ובקומו היו מזמרין לפניו) שמתענג ביותר, ע"כ. משמע דס"ל להעיקר הוא כרש"י, אלא דראוי להחמיר כהירושלמי שאסרו לומר שרגיל בדבר אף שלא בבית המשתה. ונמצא דתוס' ורש"י לא פלגו. וכ"כ **הב"ח** (או"ח סי' תקס אות ז) ו**האג"מ** (או"ח ח"א סי' קסו).
הרמב"ם ביד החזקה (תעניות פ"ה ה"ד) כתב דגזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר אסור לשמוח בהן ואסור לשמען מפני החורבן, ואפי' שירה בפה על היין אסורה שגא' בשיר לא ישתו יין, ע"כ. מבואר דאף בלא משתה יש איסור, פרט לשירה בפה דאסורה דוקא במשתה דהיינו על היין. ועי' **בב"ח** (שם) ו**באג"מ** (שם ד"ה והכין) שביארו הבנת הרמב"ם בסוגיות הני"ל שחילק בין זימרא בפה לזימרא בכלי. וכהרמב"ם נקט **החידים** (פ"ל"ח אות כא ועי' פמ"ט אות ב).
והכרעת **השו"ע** (סי' תקס ט"ז) כהרמב"ם ביד החזקה דשירה בפה שלא על היין שרי ובכלי אסורה בכל גוונא. ו**הרמ"א** (שם) פסק כהתוס' דדוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית משתה, ע"כ. וביאר **המ"ב** (סי' יב) שהאיסור בבית המשתה הוא אפי' למי שאינו רגיל. וכן לרגילים בכך כגון המלכים וכו' אפי' שלא בבית המשתה.

ב. שירה בפה בלא משתה

ועי' **בטור** (סי' תקס) שהביא דברי התוס' וכת' דמלשון הרמב"ם משמע דבכלי אסור לשמוע בכל ענין ובפה דוקא על היין, אלא (שהרמב"ם) יבאר בתשובת שאלה (מ' מקוצי נדמים סי' רכז ומד' פריימן סי' שט) שאפי' בפה אסור אף בלא משתה ואין חילוק בין לשון עברי ללשון ערב, כ"ש א"כ מ' מדעת התוספות דלמי שרגיל אסור אפי' בלא משתה, ועיי"ש שכת' דלענין הלכה

והב"ח (אות ז) כת' שנראה ג"כ מדעת התוספות דלמי שרגיל אסור אפי' בלא משתה. ועיי"ש שכת' דלענין הלכה יראה עיקר כהרמב"ם בתשובת שאלה דכל שאינה של שירות ותשבחות אסור אפי' בלא משתה ואפי' בפה, ע"כ. ועיי"ש שהביא ראיה לאסור דאמר רב הונא זימרא דנגדי ודבקי שרי דגרדאי אסור, פירוש הנגינות שמנגנין בני אדם בשעה שמושכין משאוי או בשעה שמנהיגין השוורין לחרישה מותר שאינו אלא לתקן מלאכתו, אבל הנגינות שמנגנין האורגים וה"ה שאר האומנים באומנותן אסורין אלא לשמח לבבם, ע"כ.

ועי' **במ"א** (סי' ט) שתמה על השו"ע למה לא פסק כתשובת הרמב"ם וע"כ נטה לדעת הב"ח להחמיר אף בשירה בפה לחד. וכן פסק **המ"ב** (סי' יג). ו**באג"מ** (שם) כתב שראיית הב"ח אינה כלום לאסור בפה שלא על היין דההיא דגרדאי מיירי ברגילים בכך, אלא שמ"מ בעל נפש יחמיר כהב"ח. ו**באור לציון** (ח"ג פ"ל אות א) פסק להקל לענין שירה בפה.

ג. שירות ותשבחות

ומ"מ כתבו **הרי"ף** (ברכות כ"א) ו**הרא"ש** (ברכות פ"ה סי' א') בשם **גאון** (עי' תשובת הגאונים מהדו' הרבי עמ' 27 סי' ט) שמוותר לומר שירות ותשבחות על היין בבית המשתה. וכ"כ **הרב המגיד** (שם) בשם גאון ושכך הם דברי הרמב"ם, דלא כ**הארחות חיים** (הל' תב"א סי' ד') שכת' ששיר עם כלי נגינה לעולם אסור בכל מקום ואפי' בשירות ותשבחות להשם יתברך, ואיסור זה מדברי קבלה, שנאמר אל תשמח ישראל אל גיל בעמים, ע"כ. וכן מבואר **במאירי** (שם ד"ה כל). וכן פסק **הטור** (שם) דהאיסור הוא בשירת אהבים כגון לשבח יפה ביופיו וכיוצא בו, אבל מותר לומר שירות ותשבחות על היין בבית המשתה, ע"כ. ו**השו"ע** (שם) כתב דכבר נהוג כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדי הקב"ה, על היין, ע"כ. וכן הוא **בערוה"ש** (אות ז) דשירות ותשבחות נמי שרי אף בסעודת הרשות.

ד. לצורך מצוה

וכמו כן כתבו **התוס'** (גיטין שם) דשיר של מצות שרי כגון בשעת חופה שעושין לשמח חתן וכלה. וכן הוא **בסמ"ג** (הל' תב"א עשין דרבנן ג' רמט ע"ג). ו**הב"י** (סי' תקס) הוכיח נמי כן **מהטור** (סי' שלח) שכתב בשם **אבי העזרי** (סי' תשצ) שמוותר לומר לגוי בשבת לנגן בכלי שיר בחופות דאמירה לגוי במקום מצוה שרי (עי' עירובין ז:). ואין שמחת חתן וכלה בלא כלי שיר, ע"כ. וכ"כ **בהגהות מיי** (תענית פ"ה אות ה) בשם רש"י דלצורך מצוה שרי. וכן הוא **במאירי** (שם) דלשמח חתן וכלה מותר.

והרמ"א (שם) פסק דלצורך מצוה, כגון, בבית חתן וכלה, הכל שרי. וכת' **המ"א** (סי' יא) שמ"מ אין לשמוח ביותר. וכן נקט **המ"ב** (סי' טו). וכת' **בשבת יעקב** (ח"א סי' כח) שכן בחוה"מ מותר לנגן ולשמוח בכלי שיר. ו**בערוה"ש** (אות ז) כתב שבסעודת סיום מסכת מצוה לשמוח בשמחת התורה.

אולם **היעב"ץ בסידורו עמודי שמים** כתב לאסור בסעודת ברית מילה, והובא **בספר יפה ללב** (ח"ב סי' תקס ס"ק ז). ועי' **בב"ח** (אות ז) שכת' דיש להזהיר על המקילים לשתות בכלי זמר, דלא התירו אלא בחופה משום שמחת חתן וכלה. ועי' **בתוס'** (ב"ב סי' ד"ה מוטב) ו**בהגהות אשר"י** (ב"ב סי' עז), ע"כ.

שוב העירוני **שבהיים שאל** (ח"א סי' כ"א) הובא **בעיקרי הד"ט** (יו"ד סי' לו אות כג) מבואר להקל. ועי' **באג"מ** (שם) שכת' שחתן וכלה היא דוגמא ולא דוקא היא. ו**הכה"ח** (אות ז) דייק מהרמ"א ששאר שמחות (כגון מילה) אסור אלא שהמנהג להקל.
ה. אינו מכוון להתענג (מוזיקת רקע - לצורך פעילות גופנית)

והנה **תוס'** (גיטין שם) כתבו דראוי להחמיר בכיוצא דההוא בירושלמי בקימה ושכיבה שמתענג ביותר. ומשמע שהדבר תלוי בתענוג. וכן משמע **מהרמב"ם** (שם), **מהחידים** (שם) ו**מהמאירי** דלהלן שהאיסור הוא לשמוח בהם ולהשתעשע, אבל השומע לצורך אחר כגון להרגיע את עצמו וכדו' י"ל דשרי.

וכן מוכח מהא דאיתא **בסוטה** (שם) אמר רב הונא זמרא דנגדי ודבקי שרי, דגרדאי אסור. ו**פירש"י** דנגדי. מושכי ספינות בחבל שרי שאינו אלא לזרזם במלאכתו. ודבקרי שמוזמרים בשעה שחורשים אינו אלא לכיון את השוורים לתלמייהם שהולכים לקול השיר שערב עליהם: דגרדאי. אינו אלא לשחוק, ע"כ. ועי' **במהרש"א** (סוטה שם) שכת' דדוקא שיר לתענוג אבל שיר של נגדי ודבקי שאינו לתענוג מותר כדאיתא בגמ'. והובא בשי"ח ה"ל **בב"ב** (סי' תקס).

והב"ח (אות ז) פירש דזימרא דנגדי ודבקי שרי, פירוש הנגינות שמנגנין בני"א בשעה שמושכין משאוי או בשעה שמנהיגין השוורין לחרישה מותר שאינו אלא לתקן מלאכתו, אבל דגרדאי אסור, ע"כ. והובא **במ"ב** (סי' ט).
באומנותן אסורין שאינו אלא לשמח לבבם ואסור, ע"כ. והובא **במ"ב** (סי' ט).

ועפ"י העירוי ד"ל ששמיעת זמר לצורך פעילות גופנית שריא כי אינו אלא בלתי מלאכתם. וכן בכל כיוצא בזה, כגון הנהוג במכונית וכדו' וצריך לשמיעת שירים כדי שלא ירדם וכדו', רשאי לשמוע, על מנת להמנע מסכנה. ובדרך זה מציינו בשבט הלו' (ח"ו ס"י ט) שכת' דמי ששומע לפקח עצבוננו י"ל שבגדר מצוה הוא כמ"ש המהרש"ג (ח"ב ס"י קנח), ע"כ.

וכמו כן נראה דמה"ט אין משום איסור בשמיעת מוזיקת רקע או המתנה בשיחות טלפון וכדו' כי אין מטרתם לשם שמחה, אלא להנעים ההמתנה. וכן י"ל לענין צלצולים מוזיקליים שבפלאפונים. וכן דעת הגר"ח שליט"א (תשובות הגר"ח עמ' קטט תשובה רל) שאין בצלצול פלאפון משום איסור שמיעת שירים.

ז. להתעורר ע"י מנגינה

ולפי"ז נר' שמותר להתעורר ע"י שיעון מעורר מוסיקלי וכדו' אם אין כוונתו לתענוג. שאין זה דומה למלכים הנ"ל שעשו כן לתענוג. וכן דעת הגרי"א זצ"ל (שערי נחמה בהמ"צ עמ' קכז) שאם משתמש רק כשעון מעורר שמיד מצלצל הוא מכבה ולא ממשיך לשמוע את הנגינה לשם תענוג מותר. ודעת הגר"ש זצ"ל (הליכוי תפלה פ"ג אות יח) שאין להתעורר מהשינה ע"י קלטת או שיעון מעורר המשמיע שירים מנגינות. ואפשר שאף הוא זצ"ל יודה להתיר כשאין כוונה לתענוג.

ז. בהמתנה בזמננו

והנה בזמננו נהגו להקל בשמיעת שירים דרך מכשירים וכדו', ויש לדון על מה שמכו. ולכאורה י"ל דסומכים על דברי הירושלמי הובא בתוס' וברמ"א דדוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית משתה שמתענג ביותר אסור, וי"ל דבזמננו שאינו דרך תענוג ביותר כמלכים אע"פ שרגילים שרי.

וכן נראה דעת המ"ב, דיעויין בפמ"ג (שם א"א ס"ק ח) שכתב דיש למחות באותן שישבין לאכול סעודתן ובחוף עומדים ומנגיין ובלבד יום עושין כן דזה דאיסור גמור, ע"כ. וכן פסק המ"ב (ס"ק יג), וביתר בשע"צ (אות כג) דר"ל על היין, ע"כ. ומשמע מדבריו דלעולם איסור הוא ברגיל על היין לדעת הרמ"א דאיכא תענוג טובא דומיא דמלכים, אבל שלא על היין אף ברגיל שרי (לדעת הרמ"א). ועיי"ש דלפי מש"כ בהגהות רמ"א שבמרדכי (גיטין שם) דדוקא במשתה בלא אכילה הוא דאסור שכן דרך עכו"ם, אבל במשתה של אכילה מותר, אפשר דאין למחות בהם אע"פ דרגילים בזה, ע"כ.

אולם בדברי יציב (א"ח ס"י רמו אות א) כת' שהפמ"ג סובר דהעיקר לאו דוקא בשכבו ובקומו, רק תליא אם הוא רגילות או אקראי, וכיון שרגיל בכל יום אסור, וכמו שהמק"ל סוברין דבכלי אסור דוקא במלכים הרגילין, סובר הפמ"ג דאף מאן דשרי בפומא היינו שלא ברגיל בכל יום ושלא על היין, אך ברגיל בכל יום אף שלא על היין אין לחלק בין פומא לכלי ולכו"ע אסור, ע"כ. וכן בשבט הלו' (ח"ו ס"י ט) ס"ט וע"י ח"ב ס"י ט) כת' שפשוט דבזה"י שנתרבו כ"כ הכלי שיר הלב יודע שזה נקרא רגיל בהם כידוע ממנהג המחזיקים כלים אלה, ומכ"ש הפותחים הרדיו בבוקר בעת קימה בתכנית זמר הבוקר וכיו"ב בערב ובעת סעודה דאיסור גמור הלא ע"פ הלכה, ע"כ.

אולם באור לציון (שם) מביאר דלדעת הרמ"א בזמננו אע"פ שרגילים אין איסור כי דוקא במתענג כהמלכים ורגיל אסור. וכן דעת החלקת יעקב (א"ח ס"י ט) ודוקא א"ח ס"י ט) והוסיף שיש סברא גדולה להתיר שמיעת כלי נגינה דרך רדיו ורמקול, הואיל ובשעה שגורו חז"ל לאסור הזמר לא היו כלים אלה בעולם ולא חלה עליהם גזירת חז"ל, וכמ"ש כיו"ב הב"י (א"ח ס"י ט) והמ"א (ס"ט) ש"א, ע"כ. ועיי"ש שמבאר מדבריו דרגיל היינו דומיא דמלכים שהיו תענוג. ולפי"ז י"ל שמנהג העולם לסמוך על הצדדים הנ"ל דהיינו דוקא ברגיל ולתענוג אסור, כמו כן שאין כלים אלו בכלל הגזרה ועל שיטת הגהות הרמ"א בשם המדרדכי.

וע"י בריטב"א (שם ד"ה זמרה) שכתב בשם הגאונים דאינו אסור אלא שיר של חשק וכיוצא בזה אבל דברי שירות מותר, ע"כ. וז"ל המאירי (שם ד"ה כג) כל מיני זמר העשוין לשמחת הוללות דרך פריצות ושלא לכיון בהם לשבח הבורא ית' או לצד מצוה אלא דרך קלות ראש ותענוג במיני מאכל ומשתה אסור לשמוע ולהשתעשע בו בין שבעשה הזמר בכלי בין שירה על פה, ע"כ. ולפי דבריהם י"ל דשירים שאין בהם פריצות אין איסור כלל. ויש לנו עוד טעם על מנהג העולם שסמכו בזמננו להקל. ועוד י"ל דכיון שהוכחלו הצרות אין השמיעת תענוג אלא להרגיע דשרי כמבואר לעיל.

ובשבט הלו' (שם) כת' שאין לנו ללמוד זכות גמור, מיהו עכ"פ אלו השומעים הכלי שיר שמשמיעים זמר קודש וזמר מצוה לעורר הלבבות, ומכ"ש בעת סעודת חתונה מותר, ע"כ. ובאור לציון (שם אות א) כת' שהמנהג להקל ולשמוע נגינות מכלי שיר במשך השנה, אולם כת' דיש להמנע מלשמוע נגינות מכלי שיר ואף שירי קודש ואף מטייפ במשך כל השנה, מלבד מי שחולה או מי שסובל מעצבות או מחוסר מנוחת הנפש. וכן יש להקל לילדים. וכן לבנות גדולות שקשה להן בלא זה, ע"כ.

ח. מוזיקה ורקודות

ויש לדון לענין שמיעת הקלטות של מוזיקה ורקודות, והם שירים ללא ליווי כלי זמר, ד"ל שדינו כזמרה דפומה דשריא לדעת המקילין לעיל. וכן פסקו האג"מ (א"ח ס"י ט) והצ"ח (ח"ו ס"י ט) שמה שמקלטים שירת וזימרת פיהם, אזי דינם כשירה וזימרה דפומה דמותר, ואם השירה והזימרה היא מכלי שירה שניגנו והקליטו אל תוכם, אזי דינם כזמר בכלי. אולם השבט הלו' (ח"ב ס"י ט) דקדק מהרמב"ם (תענית פ"ה ה"ד) שכתב שכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר, וכל מיני זמר, וכל משמיעי קול של שיר אסור לשמוע בהן ואסור לשמוע מפני החורבן, ואפי' שירה בפה על היין וכו'. הנה מסיפא דסיפא מוכח דרך שירה בפה יצא מכלל האיסור אם אינו על היין, אי"כ למה כן עוד ברישאי וכל משמיעי קול של שיר, אלא ע"כ כוונתו לאסור כל משמיעי קול שיר אפי' אינו כלי שיר מיוחד לכך, ואע"פ דכלי הנ"ל לא היה בימיהם מ"מ הוא בכלל "כל משמיעי קול של שיר". אולם יש לדחות דקמ"ל הרמב"ם דשירה בכלי שיר אסורה אף שלא על היין משא"כ שירה בפה לחוד דשריא. וכיון דמילתא דרבנן והוכחת השבט הלו' לכאורה אינה מוכרחת שומעין להקל.

ולדעת המקילים יש לדון לענין מוזיקה ורקודות שיש לה ליווי מוזיקלי הנשמע ככלי שיר אלא שהוא עשוי ע"י אמצעים אלקטרוניים המעבדים סוגי קולות עד שהדבר נשמע ככלי שיר, האם נדון אותם כשירה בפה או דלמא מחמת שנשמעים ככלי שיר יש לאסור. ולכאורה אם נימא שדינם כשירה בפה היה עלינו להתיר שירים אלקטרוניים שהם חיקוי של כלי זמר ואין בהם כלי שיר אמיתיים כלל. אלא שיש לחלק דבני"ד כיון שמקורם מקול אדם אין בדינו לאסור דאין לנו אלא מה שאסרו חז"ל, משא"כ מוזיקה אלקטרונית הנ"ל דכיון שעשויים ע"י תוכנות עשויות להשמיע כלי שיר ממש דינם ככלי שיר דומיא דכלי הנקרא אורגן וכדו' שהוא כלי שיר חשמלי ולא מציינו פוסקים המתירים לשמועם.

ט. בכיין המצרים

והנה ג' הנהגה להקל לשמוע שירים במשך השנה, אין לו לשמוע מיום י"ז בתמוז עד לאחר תשעה באב. וכ"כ המנח"י (ח"א ס"י קיא אות ד) והוכיח כן מהא דאיתא במ"א (ס"י תקנא ס"ק ט) שאסור לעשות ריקודין ומחולות מ"י בתמוז ואילך, הרי לא הזכיר רק ריקודין ומחולות, ומ"מ הלכה פסוקה היא בפי גדולי האחרונים דגם כלי זמר בלבד אסור דעל דברי מ"א אלו הביא הפמ"ג הדון לענין ישראל שפרנסתו כלי זמר אצל אינו ישראל בבית המשתה וכו'. דכדי פרנסה שרי דאי, ואף גם בזה מבואר בדרך החיים (ס"י קכט), שדוקא מ"י בתמוז עד ר"ח שרי, אבל מ"י עד אחר התענית אסור, עיי"ש. וכן פסק האג"מ (א"ח ס"י ח"ד ס"י כא אות ד). ודעת הגר"ש זצ"ל (שם פ"ד הגה ד) שאפי' שירים מטייפ וכדו', דינם ככלי זמר לענין זה.

ומ"מ לפי המבואר לעיל אות ה' דהוא נראה דצ"ל שיש להקל על המלכות מלכתא מלכתא, כיון שאינו אלא בלתי מלאכתם שרי ה"ה בימים אלו בתנאי שאינו עושה לתענוג. ולא דמי להא דהדה"ח כי שם הוא מנגן לשם שמחה, וכן בכל כיוצא בזה כגון הנהגה במכונית וצריך לשמיעת שירים כדי שלא ירדם וכדו' דרשאי לשמוע ע"מ למנוע הסכנה הכרוכה בזה. וכן שמענו מהגר"ש זצ"ל אולמן שליט"א. והכל לפי הענין.

מסקנא דידינא

העולה לדינא, א' אחר החורבן אסור חז"ל לשמוע זמר בכל ימות השנה. י"א שהאיסור הוא אף בשירה בפה לחוד. וי"א ששירה בפה אסורה על היין בלבד ושלא על היין אסור רק שירה בכלי. וי"א שהאיסור הוא דוקא למי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית משתה. ולכתחלה יש לבעל נפש להחמיר כשיטה הראשונה. ב' לדעת המקילים בשירה בפה מותר לשמוע שירים ורקודות אף דרך כלים אלקטרוניים כמו רמקול וכדו'. ויש מחמירים בזה. ג' שירות ותשבחות ומורתות או בסעודת הרשות. וכן לצורך מצוה כגון סעודת חתן וכלה וכדו' מותר. ד' האיסור הוא לשמוע בהם ולהשתעשע, אבל השר או שומע שירים לצורך כגון להצוה עצמו מותר. וכן אם שומע ע"מ להזדרז בלמאכתו או לצורך פעילות גופנית לרפואה מותר. וכן אין איסור בשמיעת מוזיקת רקע בתנויות או המתנה בשיחות טלפון וכדו' כי אין מטרת השיר לשם שמחה אלא להנעים ההמתנה. וכן הדין בצלצולים מוזיקליים שבפלאפונים. ה' בזמננו רבים נהגו להקל (פרט לימי בהמ"צ) בשמיעת שירים באמצעות טייפ וכדו' ויש להם על מה שיסמוכו. ו' בבין המצרים (אף המקילים בשאר ימות השנה) נהגו שלא לשמוע כלי זמר, ומ"מ באופן ששומע לצורך הכרחי (כגון פעילות גופנית לרפואה, נוהג במכונית וחושש שלא ירדם וכדו') מותר.

במק"א. והביאו הרע"ק א' בגליון השו"ע וכתב על דבריו משמע דמפשט פשיטא ליה דאם יש לו ס"ת בשותפות דינו יוצא בזה, דהא כשמקדיש לצבור גם הוא שותף בו.

אלא דהרקע"א שם ציין לספר פרדס דוד (לגרי"ד דישבע צ"ל) פרשת כי תצא. ור"ל דהפרדס דוד העלה דיכולין כל ישראל לכתוב ס"ת אחד בשותפות ויוצאין יד"ח בכתיבה.

וכן כתב הגר"ח פלאגי זצ"ל בספרו ספר חיים (ס"י מ"ד ס"ה) - מצאתי קולא יתירא דאם יש חברה שכותבים ס"ת א' לכל החברים יוצאים הבינוניים והעניים בזה היכא דלא אפשר בענין אחר מדפתחה התורה בל' רבים ועתה כתבו לכם וסיימו בל' יחיד את השירה הזאת, אשר גם הרמב"ם הרגיש בקושיה זאת שכתב בפ"ז מהל' סו"מ י"ל ועתה כתבו לכם את השירה כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו וכו' וכך העתיקו בעל ס' החינוך. ולבי אומר שבה הכתוב ללמדנו שרבים המשתתפים לכתוב ס"ת אחת יוצאים וכו'. גם הרב השו"מ נר"ו ס"י א' אות ב' כתב וז"ל יכול אדם לכתוב ס"ת בשותפות הוא וחברו וקרין ביה שפיר כתבו לכם. [ועיינו עוד בפת"ש ס"י ר"ע ס"ק א].

אולם יעויין בשו"ת בית יהודה (למחרי"ע עיי"ש זצ"ל - ח"א י"ד ס"י כ"ג) דכתב כדבר פשוט דהיכא דקנו אנשים הרבה ס"ת ודאי דלא קיים שום אחד מהם מצות כתיבת ס"ת, דהא מצוה זו מוטלת על כל איש ואיש כמ"ש הרמב"ם.

וכן בערוך השולחן (יו"ד הל' ס"ת ס"י ר"ע ס"י"א) כתב דיש מהגדולים שסתפקו אם שניים יוצאים ידי חובתן כשכותבין ס"ת בשותפות, ולעני"ד נראה ברור דאין יוצאין דכל מ"ע שהתורה צותה היא על כל אחד מישראל לבדו, וכל מצוה שהתורה הרשה בשותפות כמו לישב שניים בסוכה אחת יש על זה דרשא. ע"ש. ויעויין במנחת חינוך (מצוה תרי"ג ס"ק ז') דכתב דבשותבות האחרונים חקרו אם יוצאים מצוה זו בשותפות, ולעני"ד מהפסוק עצמו אין אנו יכולים ללמוד כלל, וגם מטעמי המצות, וכל הדברים שאין אנו יודעים ממקבלי התורה בעלי השי"ס אין אנו יכולים לפסוק. ע"ש.

העולה לדינא - נח' רבותינו אם יוצאים יד"ח כתיבת ס"ת בכתבת ס"ת בשותפות, וע"כ מי שיש בידו לכתוב ס"ת בלא שותפות מן הראוי שיעשה כן. אולם מי שאין באפשרותו לכתוב ס"ת לבדו, אל ימנע עצמו מלכתוב בשותפות דהא עכ"פ יש מן הפוסקים דס"ל דמקיים בזה מצוה עשה דכתיבת ס"ת.

פניני מופר פנ
עניני שבת קדש
מועלת וקדושת השבת (ה)

מהות השבת נעלמת ויש בה סוד נשגב - "והנה מצות השבת שנתפרש בתורה טעמא (שמות ל"א) כי ששת ימים עשה ה' וגומר. ונראה כי תכלית הכונה במצוה זו זה לא זולת זה, כמו שאר בסוף המקרא (דברים ה) על כן צוץ ה' אלהיך לעשות את יום השבת. עם כל זה יש בענין השבת סוד נשגב מאד". (שו"ת

הרשב"א ח"א ס"י צ"ד)
- "יתר השאת ויתר העוז למלכינו אלקינו על כל הטובות וברכות אשר גמלנו כרוב רחמיו וחסדיו אטנו, ועוד את זאת הפליא לעשות עמנו את יום קדושתו להנחיל אותנו והיא יום שבת קודש עוזנו ותפארתנו.

אמנם ערכו האמתי מה מאוד מכוסה ומופלא מעין כל חי, מלהבין ולידע גודל קדושה שקדשו המלך ואשר נשאו רם על רמים ואף הנה גדולי חכמינו הקדמונים משכו יד מלהראות בו פנים, לפרש ולבאר את יקר חין ערכו, ורב גודל הבהקת זו אירו הנשפע בו מאור פני אלקים חיים ומלך עולם". (סידורו של שבת ח"א שורש א',

א)
נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ס שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון - טל. 6761 * יש להקיש 1-3-8 שלוחה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" - יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. חניכי ישיבות רמות ב' 3. גיליון שמעתא עמיקתא

העלון נתרם בעילום שם **הצלתה התורם ומשפחתו** - לשאלות והערות בעניני הגליון ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

שמעתא עמיקתא - להפצת הגליון במקום מגוריכם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדוא"ל: AMIKTA571@GMAIL.COM

